

به نام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه برنگذرد

ضرورت بنیاد اندیشه

ای برادر! تو همه اندیشه‌ای

مابقی خود استخوان و ریشه‌ای

(مولوی بلخی)

نسبت اندیشه به انسان، به گونه‌ای است که گویا انسانیت انسان همان «اندیشه» او است و اگر اندیشه را از او بستانی، اثری از انسانیت او باقی نمی‌ماند. قبل از مولوی که در شعر بالا این نسبت را به خوبی نشان داده است، در متون دینی مخصوصاً در قرآن، نیز قوه ادراکی عقل نه تنها مهم‌ترین ابزار شناخت انسان در کنار **وهم و حیل** معرفی شده، بلکه جوهر انسانیت قلمداد گردیده است و به فکر، تفکر، عقل، تعقل و تدبیر آن چنان بها داده شده است که همه ارزش‌های دیگر در درجه بعد از آن و در خدمت استعلا بخشی به خرد و تعقل انسان، قرار گرفته‌اند. قرن‌ها بعد از مولوی، دکارت فیلسوف معروف غربی نیز «اندیشیدن» را نشانه «هستی» انسان دانست و در فرمول معروف خود- هر چند این فرمول مورد انتقاد زیادی قرار گرفت- گفت: «من می‌اندیشم، پس هستم».

از همین رو، می‌توان گفت، تغییر در «اندیشه» بنیاد هر تغییری دیگر در انسان و جامعه محسوب می‌گردد. «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ» (رعد/۱۱). تحول و تکامل جوامع بشری از آغاز تا کنون، محصول تحول در اندیشه بوده است. اندیشه انسانی در قالب تمدن و فرهنگ یا دستاوردهای مادی و غیرمادی بشر، صورت انضمامی و عینی به خود می‌گیرد.

رسانس و انقلاب صنعتی در غرب زمانی به وقوع پیوست که قبل از هر چیزی دیگر، افکار غربیان دگرگون شد. اگرچه عوامل مختلفی در ایجاد تحول و دگرذیسی نقش آفرینی نموده است، اما علوم انسانی نقش آفرین اصلی بوده است. دانش‌های حقوق، ادبیات و فلسفه مخصوصاً فلسفه‌های مضاف چون فلسفه سیاسی، فلسفه حقوق، فلسفه اخلاق، فلسفه علم و فلسفه تاریخ و اجتماع، زمینه اصلی مدرنیته معرفتی، نوگرایی و نواندیشی را فراهم ساخت. ظهور شخصیت‌هایی چون: هابز، روسو، نیچه، دکارت، گالیله، نیوتن، منتسکیو، جان لاک، کانت، هگل، آگوست کنت، امیل دورکهایم، ماکس وبر، زیگموند فروید، برتراند راسل، کارل پوپر، ژان پل سارتر، فئودور داستایوسکی، لئوتولستوی، آلبر کامو، ویکتور هوگو و ده‌ها چهره دیگر، بنیانگذاران تفکر نوین بودند که آثار علمی و ادبی آنان زمینه عمومی دگرگونی‌های فکری در غرب را فراهم ساخت.

امروز در افغانستان هم باید همین مسیر را بپیماییم. کشور ما هر چند در مقاطعی از تاریخ خود، سردمدار تمدن، فلسفه، فرهنگ و ادب بوده و چهره‌های نامدار و آثار ماندگاری را در عرصه‌های مختلف به جامعه علمی و تمدن بشری عرضه کرده است؛ اما امروز از هر جهت از کاروان اندیشه عقب افتاده است و این حالت باعث شده که حتی انسان افغانی و جامعه افغانی در دنیا با دیده تحقیر نگریسته شود. از این رو، ضروری یافتیم که ما هم در جهت رفع این کاستی‌ها و نابسامانی‌ها نقشی را به عهده بگیریم و برای متحد و منسجم ساختن نسل فرهیخته و اندیشمند، اما سرگردان و پراکنده کشور و رونق یافتن جنبش علمی و فکری در عرصه‌های مختلف پژوهشی، آموزشی و انتشاراتی، گامی فرابیش بنهیم. با توجه به این نگرش، «بنیاد اندیشه» بنیاد نهاده شد.

هدف اصلی بنیاد اندیشه - چنانکه در اساسنامه‌اش آمده - عبارت است از:

«حاکمیت حق، عدالت، آزادی، برابری، برادری و کرامت انسانی در جامعه و پاسداری و حمایت از قانون اساسی افغانستان؛ احیا و تقویت ارزش‌های متعالی انسانی و اسلامی؛ تلاش در جهت ایجاد جامعه‌ای مبتنی بر عدالت اجتماعی، وحدت و مشارکت ملی، حاکمیت قانون، دموکراسی، حقوق بشر، حقوق برابر شهروندی؛ مبارزه با هر نوع افراط‌گرایی و تبعیض و

امتیاز بر مبنای قومیت، زبان، مذهب، جنسیت و سمت و کوشش در جهت انکشاف متوازن و محرومیت‌زدایی از مناطق و گروه‌های محروم قومی و اجتماعی».

بدون شک برای رسیدن به چنین هدفی، همزمان مبارزات سیاسی و علمی و فرهنگی لازم است؛ اما در بنیاد اندیشه، تصمیم ما بر این است که در چوکات این بنیاد و در شرایط فعلی کشور، ضمن تقدیر از مبارزات تاریخی مردم و حرکت در مسیر جنبش عدالتخواهی کشور، برای تحقق اهداف فوق از زاویه فعالیت‌های فرهنگی و فکری، حرکت کنیم و در این مسیر تمام نیرو و توان خود را بسیج نماییم تا از طریق بیدار ساختن وجدان‌های خفته، آگاهی دادن به توده‌های مردم، رشد دادن و شکوفا ساختن استعداد‌های نسل جوان و نشر اندیشه‌های نو و مدرن، مسئولیت خود را به سامان رسانیم و زمینه را برای تحقق یک جامعه عاری از خشونت، ستم، تبعیض و بی‌عدالتی فراهم کنیم.

در این راستا رشد و ارتقای فرهنگ اسلامی و ملی کشور، ایجاد زمینه آموزش و پژوهش با روحیه و متد علمی، تشویق اندیشمندان و پژوهشگران، فراهم آوردن امکانات برای رشد فکری نسل جوان کشور و هماهنگی و ارتباط فعال با محققان و اندیشمندان و مراکز علمی، تأسیس مراکز پژوهشی، آموزشی و انتشاراتی، تدوین تاریخ معاصر کشور، مکتوب ساختن تاریخ شفاهی؛ مطالعه و تحقیق در مورد نیازهای دانشگاه‌ها در زمینه نصاب تعلیمی، متون درسی و کتب مرجع و اقدام به تألیف، ترجمه و نشر آن‌ها و پاسخگویی به نیازهای علمی جامعه دانشگاهی و ارائه طرح‌های راهبردی به مسئولین امور و تلاش در جهت توسعه پژوهش‌های علمی و کاربردی و بالاخره ارتقای جایگاه علمی کشور، بومی کردن علوم انسانی و اجتماعی و عینی سازی آن با واقعیت‌های کشور و منطقه از طریق تولید و نشر اندیشه؛ بخشی از آرزوهایی است که برای تحقق آن‌ها، در بنیاد اندیشه برنامه‌ریزی کرده‌ایم.

البته باید گفت حرکت‌های فرهنگی و فکری در کشور ما به صورت پراکنده همواره وجود داشته و نهادهایی در این رابطه تأسیس شده است و فرهیختگانی در این وادی دامن همت بر زده‌اند که سعی همه‌شان مشکور باد. در سال‌های گذشته «مرکز فرهنگی نویسندگان» یکی از این

نهادهای بود که در طول بیش از یک و نیم دهه در سال‌های ۷۰ و ۸۰ با انتشار کتاب‌ها و همچنین نشریات وزین «سراج»، «در دری»، «گلبانگ»، «نگاه معاصر» و مجلات و هفته‌نامه‌های مرتبط دیگر، رسالت خود را متناسب با شرایط آن سال‌ها به بهترین وجه ادا نمود و امروز «بنیاد اندیشه» در حقیقت تداوم همان «مرکز» است با همان انگیزه و هدف و با همان یاران اما با رویکرد نوین و متناسب با شرایط زمان و با همکاری نخبگان بیشتر و تازه‌نفس‌تر و نواندیش‌تری که در فضاهای آکادمیک افغانستان نوین، نفس کشیده‌اند و در مراکز علمی داخل و خارج کشور به تولید دانش و اندیشه دست یازیده‌اند و اکنون با درک و درد زمانه و جستجوی راه‌های درمان متناسب با زمانه، بنیاد اندیشه‌ورزی نوینی را تهداب گذاشته‌اند و از سِلک همان نشریات، فعلاً دو مجله‌ای را تأسیس کرده‌اند که یکی همین مجله «اندیشه معاصر» است در عرصه‌های:

۱. دین و فلسفه؛

۲. فقه و حقوق؛

۳. سیاست و مطالعات راهبردی؛

۴. تاریخ و تمدن؛

۵. فرهنگ و جامعه؛

۶. اقتصاد و اداره؛

۷. مطالعات زنان؛

و اکنون شماره نخست آن با بحث ویژه در زمینه «نسبت دین و قدرت» در اختیار شما است و دیگری مجله‌ای است در عرصه فرهنگ، ادب و هنر که به زودی به طور جداگانه نشر خواهد شد.

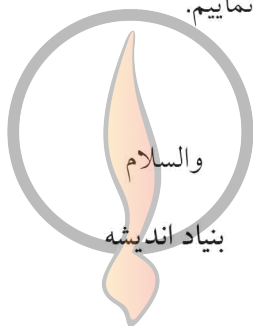
خط مشی نشراتی ما مبتنی بر چند اصل است:

۱. احترام به آزادی بیان در طرح نظریات و دیدگاه‌ها به منظور تضارب، تعامل، تفاهم و نقد آزاد علمی در چارچوب اهدافی که در بالا ذکر شد.

۲. رعایت اعتدال، ادب و نزاکت علمی و اجتناب از هر نوع نفرت پراکنی و تبلیغ کینه، تندروری و خشونت.

۳. پیروی از متد و روحیه علمی، تخصصی و پژوهشی در نوشته‌ها.

۴. احترام به ارزش‌های انسانی، ملی و اسلامی بر مبنای هم‌پذیری، هم‌گرایی، تحمل و مدارا. با توجه به آنچه گفته شد از کلیه اندیشمندان، پژوهشگران، اساتید دانشگاه‌ها، علما، شاعران، نویسندگان، فرهنگیان و هنرمندان کشور تقاضا می‌کنیم که کتاب‌ها، مقالات و آثار علمی خود را در همه عرصه‌هایی که در بالا ذکر شد، به آدرس بنیاد اندیشه گسیل نمایند تا بتوانیم برای استفاده عموم، زمینه چاپ و نشر آن‌ها را فراهم نماییم.

بنیاد اندیشه

تأسیس ۱۳۹۴